

Aanbevelingen voor de behandeling van pijn

F.Bardiau, RN, MS, PhD
ULg, CHU-Charleroi

C.H.U. de Charleroi

Université
de Liège

Kwaliteit

« **Aan elke patiënt een combinatie van therapeutische en diagnostische handelingen leveren waarbij het beste resultaat op het vlak van gezondheid wordt gegarandeerd (huidige stand van de wetenschap)**

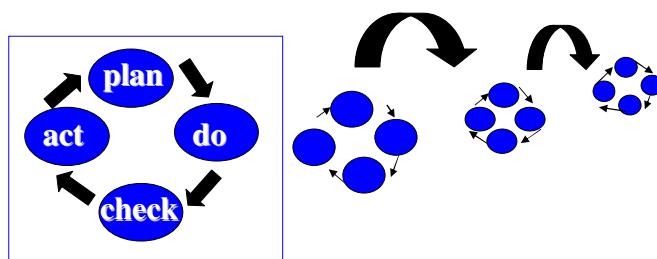
- ✓ tegen de beste kosten
- ✓ met de minste risico's op een iatrogene infectie
- ✓ voor de grootste tevredenheid van de patiënt
- ✓ op het vlak van procedures, resultaten en menselijke contacten »

OMS, 1986

Verbetering kwaliteit

Geen verbetering zonder meting!

- Meet u?
- Beschikt u over indicatoren voor de evaluatie?
- Vergelijkt u uw resultaten – in de instelling? - extern?

Pijn

Onaangename sensorische en emotionele ervaring die verbonden is met een bestaand of potentieel wefselletsel of beschreven is in termen van een dergelijk letsel (IASP, 1982)

Toestand waarin de persoon leeft en het bestaan van een ernstig gebrek aan comfort of een onaangenaam gevoel rapporteert.

Resultaten in de vorm van comfortniveau en gedragscontrole (NANDA-NOC, 1997)

« Elke patiënt heeft recht op een efficiënte verlichting van de pijn en op de behandeling van de neveneffecten zoals misselijkheid en braken »

Audit Commision, London, 1997

Postoperatieve analgesie

- De kwaliteit is nog onvoldoende
White P et al, Anesthesiology, 2010
- Rechten van de patiënt Wet inzake de rechten van de patiënt 2002
- Vermindert de postoperatieve morbiditeit (DPO)
Savoia G et al, Minerva Anesthesiol, 2010
- Nood aan implementatie van EBM-protocollen waarbij « Fast Track Recovery » wordt ingevoerd
White P et al, Anesth Analg, 2007

Gevolgen DPO

- **↑ Morbiditeit**
  - ↓ longfunctie (*Cousins, 1994*)
  - ↓ mobiliteit (*Rawal, 1995*)
  - ↑ thrombo-embolische verwikkelingen (*Yeager, 1989*)
  - ↑ cardiale complicaties (*Liu et al., 1995*)
  - ↑ chirurgische stress (*Khelet, 1991*)
- → **vertraagt het herstel**
- **↑ Risico om chronische pijn te ontwikkelen**

Acute/chronische pijn

- **Acute** pijn = signaal dat wijst op een probleem in het organisme, verdwijnt terzelfdertijd als het onderliggende probleem.
- **Chronische** pijn is over het algemeen moeilijk te behandelen (van 3 tot 6 maanden, zelfs meerdere jaren).

Chronische pijn heeft een negatieve impact op het dagelijkse leven, veroorzaakt depressies en relationele en beroepsproblemen.

Bv. : artrose/artritis, rugproblemen of kanker.

Prevalentie chronische pijn

- Meer dan 1 op 4 Belgen (23%) lijdt aan chronische pijn, of 2,4 miljoen personen
- 42% van de Belgische gezinnen wordt geconfronteerd met chronische pijn
- Er zijn geen significatieve verschillen per regio

Gevolgen van chronische pijn

- ❖ **Rechtstreekse kosten : ziekteverzekering + uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid**
- ❖ **Onrechtstreekse kosten : relatie, levenskwaliteit, hulp van derden...**

Survey of chronic pain in Europe: Prevalence, impact on daily life, and treatment.
Eur J Pain. 2006; 10(4):287-333, Breivik, 2006

Gevolgen van chronische pijn

- ❖ **Fysieke pijn beïnvloedt de mentale gezondheid**
- ❖ **1 op 5 patiënten verliest zijn werk**
- ❖ **1 op 5 patiënten is depressief**
- ❖ **Zelfmoordgedachten**

Published Guidelines

- **Royal College of surgeons** of England and the College of Anaesthetists (*1990, 1997*)
- **Faculty of Anaesthetists** and Royal Australian College of Surgeons (*1991*)
- **Agency for Health Care Policy and Research** (*1992*)
- **American Society of Anesthesiologists** (*1995*)
- **American Pain Society** (*1995*)
- **International Association for the study of Pain** (*1992*)

Internationale aanbevelingen

- SIAARTI, 2010
- Haute Autorité Santé (HAS), 2005
- United States Department of Veterans Affairs, 2009
- European Society of Regional Anesthesia and Pain Therapy (ESRA),
- NHS Quality Improvement Scotland, 2004
- ICS Health care guidelines, 2008
- RANO, 2002

Aanbeveling inzake goede
praktijken in de verpleegkunde

**« Rol van de verpleegkundige in de
behandeling van volwassen
patiënten met chronische pijn in de
thuisomgeving »**

FOD Volksgezondheid, 2010

Gouden regel

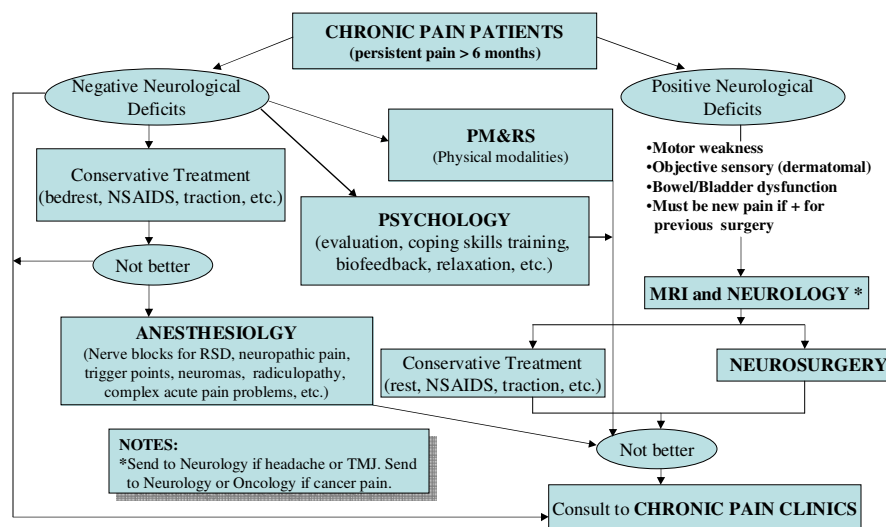
Een goed (pijn)behandelingsbeleid
begint met een goede diagnose.

“Van waar komt het probleem?”

Hoe kan de pijn efficiënt worden verlicht?

- Causale en symptomatische behandeling
- Multidisciplinaire aanpak

ALGORITME voor chronische pijn

Algemene doelstellingen

- “Vermindering” van de pijnklachten
- Functionele verbetering
- Daling van de comorbiditeit
- Sociaal-economische herintegratie
- Stopzetting van de ‘medische shopping’
- Implementatie van nieuwe behandelingschema’s

Make Pain Visible

Analogische visuele schaal (EVA)

– 0-10 cm

Eenvoudige verbale schaal (EVS)

– 4 tot 5 geordende categorieën van
descriptoren

Numerieke schaal (EN)

– 0 tot 100 (%)

Systematische evaluatie van de acute pijn

- Auto-evaluatie op basis van gevalideerde meetinstrumenten : EVA, EN, ...
- Meetinstrument dat aan de patiënt aangepast is: kind, niet communicerende patiënt...
- Multidimensionele evaluatie
  - Pijnintensiteit, localisatie, duur, karakter
- Herevaluatie en opvolging van de behandeling

Evaluatie van de chronische pijn

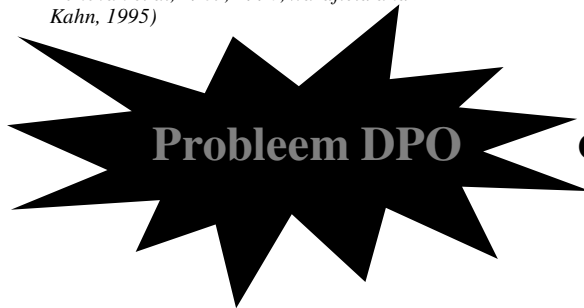
- De pijnintensiteit meten
  - Analogische visuele schaal; Numerieke schaal
    - Vooral de evolutie van de score in de loop der tijd is van belang
- Beschrijving van de pijn
  - Gedetailleerde anamnese
  - Medische antecedenten
  - “Historiek van de pijn”
  - Schetsen van de pijn
- Het soort pijn diagnosticeren
- Psychosociale evaluatie
- Uitsluiting van andere causale factoren

30-70 % inadequate analgesie

(Papper et al, 1952, Banister, 1974; Donovan et al, 1987; 1990; Wardfield and Kahn, 1995)

1/4 toegediende pijnstillers

Marks and Sachar, 1973

Probleem DPO

Gebrek aan evaluatie van de pijn

(Rawal, 1992)

Gebrek aan organisatie

Rawal and berggreen, 1994

Inadequate houdingen beroepsbeoefenaars en patiënten

(Cohen, 1980; Donovan, 1983; Ferrell et al., 1993, Scott and Hodson, 1997, Miaskowski et al., 1997)

Doel van de aanbevelingen

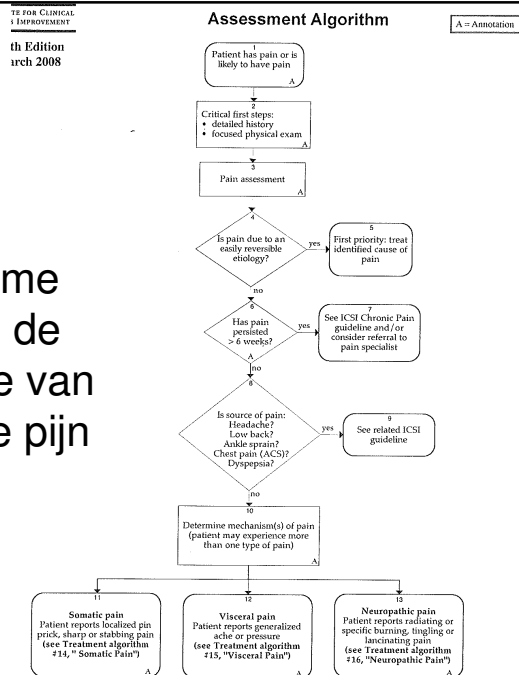
- Zorgstandaarden verschaffen om het lijden te verminderen
- Het meten van pijn garanderen
- Patiënten en families bij het beheer betrekken
- Een multidisciplinaire aanpak organiseren
- De verzorgers voorbereiden om pijn te beheren
- Voor een permanente monitoring zorgen om te verbeteren

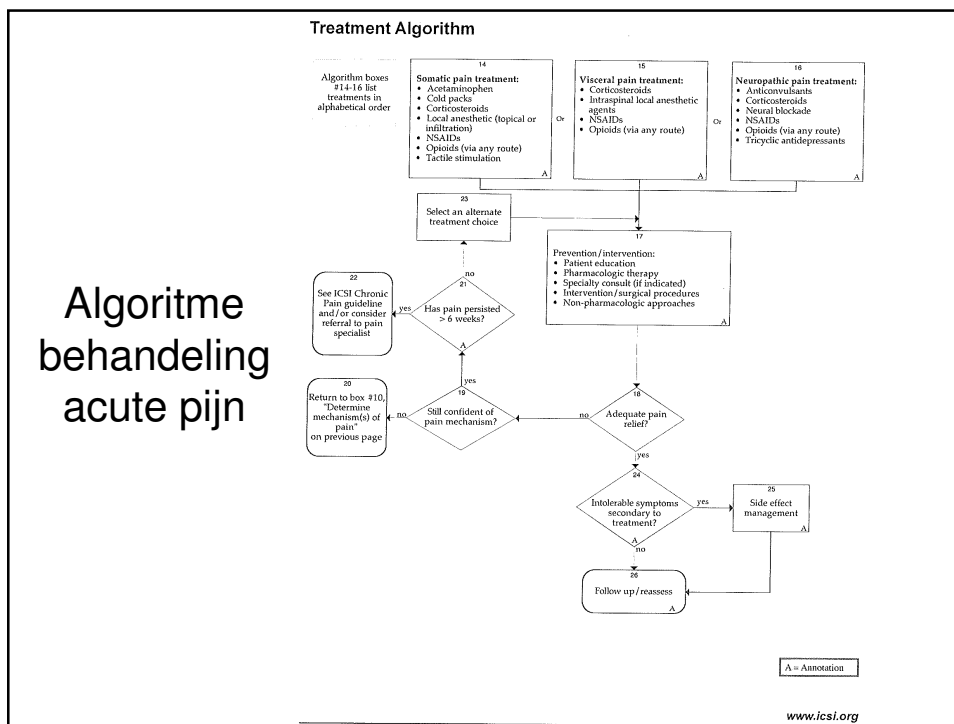
Sleutelprincipes

- Een efficiënt en veilig beheer van de pijn voor alle patiënten garanderen
- Ervoor zorgen dat de beroepsbeoefenaars opgeleid worden
- Pijnbehandeling organiseren
  - Postoperatief/ acuut/chronisch

Best Practice Statement. NHS Quality Improvement Scotland, 2004

Algoritme
inzake de
evaluatie van
de acute pijn

Algoritme
behandeling
acute pijn

Voorstelling van de aanbevelingen

- Aanbevelingsniveau: A, B, C
- Classificatie op het vlak van
  - Middelen
  - Procedures
  - Resultaten

Middelen/structuur

Organisatie van een APS-dienst

- Anesthesist en verpleegkundige verantwoordelijk
- Anesthesist 24u/24 oproepbaar
- Interdisciplinaire deelname
- Protocollen inzake multimodale analgesie
- Specifieke toezichtsdocumenten
- Opleidingen
- Systematische evaluatie
  - Pijn, misselijkheid en braken, neveneffecten
- Informeren van de patiënt: evaluatie, behandelingen, complicaties
- Monitoring

Acute Pain Service

- **Het DPO-beheer 24u/24 responsabiliseren**
- **De diensten organiseren → zorgkwaliteit**
- **Efficiënte antalgische behandelingen verstrekken**
  - **Comfort en veiligheid**
- **Verpleegkundigen en artsen opleiden**
  - **Beheer van de complicaties en risico's**
- **De resultaten evalueren**
- **Het klinisch onderzoek ontwikkelen**

APS principes

- **Verpleegkundige inzake pijn**
- **EVA-meting om de 4 uren tijdens 72 uren**
- **Gestandaardiseerde antalgische protocollen**
- **PCA, epidurale,... bepaalde patiëntengroepen**
- **Verpleegkundige procedures**
- **Opleiding van de zorgteams**
- **Preoperatief informeren van de patiënten**

Verpleegkundige inzake pijn

- **Gespecialiseerde verpleegkundige, verschaft expertise om zorg aan de patiënt te verstrekken**
  - **Neemt deel aan de ontwikkeling van de protocollen**
    - **Evidence based, standaardisatie van de zorg**
Verschaft sensibilisatie en opleiding
  - **Verzekert de opvolging van specifieke technieken**

Procedures

- Preanesthetisch informeren
- Systematische en aangepaste evaluatie van de pijn
- Toediening van pijnstillers tijdens de anesthesie
- Multimodale analgesie, systematische toediening
- Evaluatie en behandeling van de neveneffecten
- Postoperatieve therapeutische aanpak
- Therapeutische aanpak bij ontslag
- Sensibilisatie en opleiding van de teams
- Controle kwaliteit

Informeren van de patiënt

- Belang van het meten van de pijn
- Verschillende behandelingsmogelijkheden
- Informatiefolder voor de patiënt
- Mondeling informeren van de verpleegkundigen

Systematische toediening

- Alle patiënten van wie EVA>3 krijgen APS
- Toediening pijnstillers op vast uur
- Extra toediening volgens EVA
- Geen voorschrift op aanvraag
- Aanpassing van de behandeling volgens de evaluatie van de efficiëntie
- De neveneffecten en complicaties worden geëvalueerd en behandeld

Behandeling met pijnstillers bij ontslag

- De pijn wordt gecontroleerd vóór het ontslag en is < 3
- Er worden duidelijke instructies aan de patiënt met het oog op de opvolging van de behandeling in de thuisomgeving gegeven
- De patiënt ontvangt een medisch voorschrift indien nodig

Factoren voor de verbetering van de kwaliteit pijnverlichting

- **Implementatie APS**
  - Multidisciplinaire behandeling
  - Standaardisatie van de behandelingen
  - Toepassing van de verpleegkundige procedures
- **Regelmatige evaluatie performantie**
  - R - P – R-indicatoren

Conclusie

Minimale set van nationale indicatoren voorstellen

- **Middelen**
  - Bestaan van een Pain Service
  - Strategisch plan
- **Procedures**
  - Informeren van de patiënten
  - Systematische evaluatie van de pijn
  - Toepassing van analgesie-protocollen
- **Resultaten**
  - Analyse van de pijnscores
  - Tevredenheid van de patiënten